

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2004

Primum retr

ՔՐԻՍՈՍԱ ՄՈՒՀԱՊՊԵԹ

مصارف آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولنه رق طبع او لمشدر

معارف عمومیه نظارت جلیل سنه ١٤٣٠ رجب ٣٠٨ و ١ شباط ٣٠٧
تاریخی و ١٣٣١ نوامبری رخصتنامہ سیله طبع و نشر او لشدر

ԵՐԹԱՆՊՈՒ

ՄԱԹ-ՊԱՌԱԴՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՑՈՒՅՆ

Սուլբան Համամ նաստեսի, Տօ. 14.

1892.

55-62

43 - 62

ՔՐԻՍՏՈՍԱ ՄՈՒՀԱՊՊԵԹ

Պու սապահ իւզէրինէ պիր գաչ սէօզ սէօյլէմէյէ արզու էթալիյիմ քէլամ, Պետրոս բէսուլըն պիրինձի րիսալէսինին պիրինձի պապ, սէքիզինձի այէթինին իրք գլսամընտա պուլունուր. «Անը տախի կէօրմէմիշ իքէն սէվէրսինիզ»: Բէտուլ էվլէւքի այէթատէ «Յիսուս Քրիստոսըն թէճէլլիսինտէ» տէտիքտէն սօնկրա «Անը տախի կէօրմէմիշ իքէն սէվէրսինիզ»: տէյիւ պույուրուր:

663 Քրիստոսա ճռհատպէն, իշթէ մատտէմիզ պու աըր Պետրոս բէսուլըն պու րիսալէյի Պոնտոս վէ Ղալաթիա վէ Գափատօվդիա վէ Ասիա վէ Բիւթանիատա տաղըլմը օլան զարիսլէրէ եազմըզընը պիլիրսինիզ: Պու րիսալէնին նէրէտէն եազմըզընը էյիմէ պիլմէյիզ: «Պապէլոնէ պուլունան քիլսէ վէ ողլըմ Մարկոս սիզէ սէլամ էտէրլէր» եազմըզ օլտըզընտան, չօգլարը պու րիսալէնին եազմըզը մահալ՝ ֆրաթ ըրմազը քէնարընտա վագը՝ վէ էսքի վագթտա տիւնեանըն փայիթախթը օլան մէշհուր Պապէլ չէհրի օլուզընը գապուլ էտէրլէր իսէտէ, պաշգալար՝ պէւքի տէ 'այնի տէրէճէ հագգլը օլարագ, բէսուլն «Պապէլ իսմինի իսուսուսի պիր թարզտա իսթի-

մաւ էթտիյինի , եա'նի Պապէլ տէմէքը մուգատ-
տէմա տիւնեանըն փայիթախթը , վէ մուխթէլիփ
լիսանլար վէ տինլէր վէ գապիլէլրին մէրքէզի
օլան թօմա շէհրինի անկլաթմագ իսթէտիյինի
զանն էտէրէր : Թըլագը պիր ատէմին թօմա շէհ-
րինտէ պուլունուպ տա օրատան պիր մէքթուալ
եազմըլընտա «Էպէտի շէհրտէն» տէյիւ , եախօտ
ֆլորէնս շէհրինտէ պուլունուպ օրատան մէքթուալ
եազմըլընտա օ շէհրի էտօմթէրէն իսմի եա'նի
«Զիշք շէհրի» եազմըլը վէ եախօտ իսթանպու-
տան եազմըլըլընտա «Տէր 'ալիյէ» տէյիւ եազ-
մըլը կիպի , պէօյլէ տախի իհթիմալէն րէսուլ
պու րիսալէյի թօմատան եազմըլը , վէ գատիմ Պա-
պէլի օ գէմանլարտա գուլանըլան իսմիյլէ զիքը
էտէրէք «Պապէլ» տէմիշ տիր : Լաքին պու րիսալէ-
նին նէրէտէն եազմըլըլընը էյիճէ պիլմէզ իսէք
տէ , րէսուլ անը քիմէրէ եազմըլընը պիլիրիզ :

Էֆէնտիմիզին խաչլանմասընտան թագրիպէն
օթուզ սէնէ սօնկրա րէսուլ պու րիսալէյի Ղար-
պի Ասիատա տազմըլըլ օլան շակիրտլէրէ խիթա-
պէն դալէմէ ալտը : Պու շակիրտլէր Քրիստոսը
ասլա էտօմէմիշէր իտի իսէ տէ , րէսուլըն պէյա-
նընա էտօրէ՝ Անը սէվէրէր իտի : Իշթէ պու
խուսուս իւզէրինէ պա՛զը շէյլէր սէօյլէմէք իս-
թէրիմ:

Ալլահը սէվմէքիյիմ չօճուգլըլըմուա պանա
թէնպիհ , վէ շէրի'աթ վէ գանուն պունտան 'իպա-
րէթ օլուզը թա՛լիմ օլունուր իտի . պէն տախի
պու գանունըն հագդ պիր գանուն օլուզընա հիշ
շիւպէէ էթմէզ իտիմ իսէ տէ , Ալլահը ասլա կէօր-

մէմիշ օլուզըլըմտան պու գանունա իթա՛աթ էթմէք
նասըլ միւմքին օլուզընը անկլայամազ իտիմ : Ա-
լահըն պէնտէն ուզագ , վէ պէնիմ կիպի պիր չօ-
ճուզա տիգգաթ էթմէզ տէրէնէտէ 'ազիմօլուզընը
տիւշիւնիւր իտիմ : Պանա տէնիլույի իւզրէ , Ալլահը
կիւնէշտէ կէօրիւր իտիմ իսէ տէ , կիւնէշի սէվէ-
մէզ իտիմ : Եազմուրտա տախի կէօրիւր իտիմ իսէ
տէ , Եազմուրը սէվէմէզ իտիմ : քէզալիք կէօք
կիւրէմէսինտէ , վէ շիմչէք չագմասընտա վէ
կէճէլէյին եըլուզըլարտա տախի կէօրիւր իտիմ իսէ
տէ , Ալլահ տա՛իմա Փիքրիմտէն իւսթիւն օլուալ,
պու մէս'էլէյին հասըլ էթմէյի , եա'նի պանա
թա՛լիմ օլունտըզ իւզրէ հագգըմտա խայրը
օլան Ալլահ մուհազպէթինի գալպիմէ նէ վէճէ
գապուլ էթմէյի պիլմէզ իտիմ : Քրիստոսըն պա-
նա Ալլահը իզհար իթալիյի , վէ պէնիմ Ալլահը
սէվմէքլիյիմ եալընըզ գեա՛ինաթ զարթասըյլէ
տէյիլ , վէ եալընըզ 'ագլ վասըթասըյլէ տէյիլ ,
իլլա հագիգաթէն պէնիմ էն 'ազիմ մուհազպէ-
թիմէ շայէսթէ օլան Քրիստոսըն զաթը վասըթա-
սըյէ օլա պիլիր իտիյի պանա խապէր վէրիլութիքէ ,
Փիքրիմ իւզէրինէ անիտէ 'ազիմ պիր նուր տող-
տու իսէ տէ , Քրիստոսը սէվմէք նասըլ օլապիլ-
տիյինի անկլամազ իտիմ : Քրիստոս տէմէքլէ պիր
զաթ տէյիլ , անճագ տահա զիյատէ պիր թա՛լիմ
վէ պիր գանուն վէ ախլագա վէ թավր ու հա-
րէքթէ տա՛իր պիր թագըմ գա՛իտէլէր պէյան
էտէն պիր շէյ անկլար իտիմ : Քրիստոսըն զաթը
պանա հիշ տէյիլ իսէ , տիւնեատան կէչմիշ կիթ-
միշ պիր շախս կիպի կէօրիւնիւր , վէ Անըն սիյ-

բէթի իւզէրինէ տախի տէօթ այրը ինձիլէրտէ
նագլ օլունմըշ պիր հիքայէ նազարըլէ պադար ,
վէ ոլ հիքեայէի պէյէնիր վէ անա ըի'այէթ
էտէր իտիմ իսէ տէ , Անա տիւնեատա պէ-
նիմ իւէ պէրապէր պուլունան պիր տօսթ կիպի
մուհապակէթ էտէմէջ իտիմ , Սիզտէն հէր պիրի
պիլտիյի կիպի , պէն տէ մուհապակէթ նէ օլողը-
նը պիլրիմ . մուհապակէթ պիր տօսթա տօղրու
գալպին շէվք վէ արզուսը օլուպ՝ եիւրէյի
ըալուր վէ րուհը մէարուր գըլար : Մու-
հապակէթ տէտիյիմիդ՝ վալիտէյէ , փէտէրէ գա-
րընտաշա , վէ տօսթա տօղրու հիսս էթտիյիմիդ
մէյլ տիր : Իմտի էլիմտէ անձագ սյորէթինին
հիքեայէսի պուլունան Քրիստոսա տօղրու գալ-
պիմտէ մուհապակէթ էտինմէք պէնիմիչիւն զայէթ
կիւճ վէ Փիքրիմի իշլալ էտէն պիր մէս"էլէ իտի :
Հէր նէ գատար Ալլահըն ՚ինայէթինէ թէվէք-
քիւլ էթմէք վաճիպ իտիյինի , վէ պունուն տախի
հագգ օլողընը պա թէճրիպէ պիլիր իտիմ իսէ
տէ , հէմ տախի Քրիստոսա մուհապակէթ էտէ պիլ-
մէք խուսուսընտա եարալմ իչիւն Ալլահըն ՚ինա-
յէթինի տիլէմէք կէրէք իտիյի վէ պունուն տա-
խի հագգ օլողը մա՛լիւմ իտի իսէ տէ , պու-
նումէ իլէ շու գատար վագթ էվկէլ տիւնեա-
տան սէմայա բէֆ' օլունան պիր զաթա տօղրու
գալպիմտէ պու մուհապակէթի իպգա իթմէք պա-
նա կիւճ կէօրիւնիւր իտի : Պիր վագթ սօնկրա
սիզին պէնտէն էվկէլ էօյրէնմիշ իտիյինիդ հագի-
գաթը , եա՛նի Քրիստոսըն մէզարտա գալմայըպ
էօլիւլէրտէն գըյամ էթմիշ իտիյինի , Անըն կէօյէ

ուրուճ էթտիյինի , վէ ատէմէլէրին Շէֆա'աթճըսը ,
Խէլասքեարը վէ Մէլիյի կիպի էպէտէն հա-
յաթտա իտիյինի անկլամաղա գատիր օլոտում ,
վէ հէմ սիզին տախի էօյրէնմիշ օլողընըզ հա-
գայիգի , եա՛նի Քրիստոսըն պիզտէն ուզագլաշ-
մարը իտիյինի , վէ արամէզտա հազըր պուլուն-
տըլընը , կէօրիւնմէջ իսէ տէ , հագիգաթէն հէր
ձէմ"լյէթտէ , վէ շակիրալէրի համտ ու սէնա իչիւն
թէճէմմիւ էթտիքէրինտէ , հէր մէշագգաթտա
վէ հէր մէսէրրէթտէ հազըր պուլունարզընը էօյ-
րէնտիմ : Նիհայէթ Անը սէվէպիլմէք իչիւն Անը
աչըգ սուրէթտէ թէսսպվուրըմուա հըֆզ էթմէք
վէ եախօտ պաշգա թա՛պիրէ սէօյէյէրէք Անըն
հագգընտա թէֆէքքիւր էթմէք Փարզ իտիյինի
անկլատը : Պիր տօսթըն մուհապակէթինի Փի-
քիրտէ իպգա իչիւն անըն իւզէրինէ տիւշիւնմէք
կէրէք իտիյի միսիլլու , Թիսուս իւզէրինէ տախի
տիւշիւնէրէք Անը Փիքրիմին էօնիւնէ կէ-
թիրմէք պանա Փարզ տըր : Պիզտէն ուզագտա
օլան պիր տօսթ հագգընտա տիւշիւնտիյիւմիւզ
վէ պէլքի տէ մէքթուպալաշտըլըզ կիպի , Քրիս-
տոս հագգընտա տախի անը ինձիլ ի Շէրիփտէ
կէօրտիյիւմիւզ կիպի տիւշիւնմէլլիյիդ . զիրա
Անըն հագգընտա տիւշիւնմէք Անա տօղրու օլան
մուհապակէթիմիզի 'ալէվլէնտիրի :

ինձիլէրտէ Քրիստոս 'աճա"իպ սուրէթտէ
թա՛րիֆ օլունմըշ տըր : Տէօրիթ ինձիլէր վար
տըր , վէ պէլքի պա՛զէն պունլար լազըմ օլող-
ընտան զիյատէ տիր տէյիւ տիւշիւնիւրսիւնիւզ .
պու ինձիլէր իսէ , էֆէնտիմիզին անձագ պիր

հալինի տէյիլ, չոգ հալէրինի, 'աճա՛իպ' 'ամէլ-
լէրինի վէ ֆէտաքեարլըզնը թա՛րիփ էտէր-
լէր: Շիմոի պագալըմ, պունուն սէպէպի նէ՞ տիր:
էկէր պիր րէսամա պիր տօսթընըն րէսմինի եափ-
տըրսան, եախօտ փէտէրին եա վալիտէն սէնին
րէսմինի եափտըրսա, պու րէսամ անձագ սէնին
ֆօթօկրաֆըն էլինտէ օլտըզը հալտէ անը
եափար: Սէն անըն եանընտան կիթտիյինտէ օլ
ֆօթօկրաֆա պագար վէ անա կէօրէ րէսմի եա-
փար. վէ պէլքի սէնի պիր տէփ'ա կէօրսէ
տահա զիյատէ ճանլը պիր րէսմ եափար իսէ տէ,
սէզ իւզէրինէ պօյալը պիր րէսմ չըզմագ իչիւն
անա տալ լազըն օլան պիրիմիք ֆօթօկրաֆ տըր:
Լաքին Փարզ էտէլիմ քի տիւզ պիր սաթէ իւզէ-
րինէ պիր րէսմ տէյիլ, անձագ հէր թարափտան
պագըլաճագ պիր սանէմ եափըլաճագ տըր: Պէօյ-
լէ պիր սանէմ եափան տաէմ րէսմի էօնտէն,
եանտան, պաշըն արգասընտան, վէ պաշգա թա-
րափտան, վէլ հասըլ միւմքին օլան հէր եէրտէն
ալմագ իսթէր: Օյմաճը եիւզ ֆօթօղրափ իսթէր
իսէ տէ, րէսամ եալընըզ պիր ֆօթօկրափ իսթէր,
զիրա սանէմ տիքիլէճէք, չէօյէ քի կէլէճէք պիւ-
թիւն վագթլարտա օ սանէմ իւզէրինէ պագանլար
օլ տաէմի եա գարըյը տիրի կիպի կէօրէպիլսին-
լէր: Պէօյլէ պիր իշ իչիւն եիւզ գատար ֆօթօկ-
րափ մութլագա իգթիզա էտէր:

Փէք էյի, չիմոի Քրիստոս պիպէ թա՛րիփ օլու-
նաճագ տըր, ամմա պիրիմիք պիր ֆօթօկրափէ
տիւզ պիր սաթէ իւզէրինտէ օլմայըպ, անճագ
կէօրմէք միւմքին օլտըզը հէր թարափտան կէօ-

զիւմիւզ էօնիւնէ կէթիրիփր: Անըն իւզէրինէ
ֆէրիսիէրին նիմէ պագտըգլարընը, Սատուգի-
լէրին նասըլ պագտըգլարընը, Հէրօտէսիէրին նէ
նազարլէ պագտըզնը, վէ Պիզատոսըն, 'ասքէրլէրին,
Բեթանիալը Մարիամըն, վէ Սիրօֆինիք թա՛իփէ-
սինտէն օլան գարընըն, վէ Յովհաննէսին, Յակո-
բոսըն վէ Պետրոսըն վէ օլ պիր րէսուլէրին, քիւ-
չիւք չօնուգլարըն պիլէ Անըն իւզէրինէ նէնազարլէ
պագտըգլարընը կէօրմէք լազըմ տըր: Կէօգիւն
կէօրէպիլտիյի հէր թարափտան պագմագ վէ
թափր ու հարեքէթինին միւմքին օլտըզը գա-
տար հէր նէվինի կէօրմէք լազըմ տըր: Իշթէ
ինճիլէր էքէնտիմպի թամմ պու եօլտա պիզէ
թա՛րիփ վէ պէյան էտէրլէր: Պիր թէք ինճիլ
պունու էտէմէզ իսէ տէ, տէօրթ ինճիլէր պիրի
պիր իւզէրինէ ՚իլավէլէր օլտըզնտան Անըն
թէքեարընը տիւնեա իւզէրինտէ եաշամըն օլան
զաթլարըն ձիւմլէսինինքինտէն տահա զիյատէ
հագիգի վէ Սնըն գուվէթինի ձիւմլէսինին գուվ-
էթինտէն տահա զիյատէ կիւզէլ կէօպէթէճէք
պիր սուբէթա թա՛րիփ էթմիշէր տիր: Պու սէ-
պէպոտէն Քրիստոսը սէվէ պիլմէք իչիւն անըն
հագգընտաա թէքէքթիւր էթմէլիսինփիզ:

Շիւպէչսիզ Անըն միւմէթինի ինրա էտէն,
թէճէլլի էտէն, վէ գալըըն գափուլարընը գըրըպ
սէմայէ կիրէն գուտրէթի իւզէրինէ տիւչիւնիւր-
սիւնիւզ լաքին սալթ գուտրէթէ մուհապէթ
էտէմէյլզ տէրոսինփիզ: Պու փէք տօղրու տըր. եալը-
նըզ գուտրէթէ մուհապէթ էտէմէզսինփիզ, եօգ-
սա, քէնտի պէօյիւք կիւլէ վէ խումպարասընը հա-
գատասէքիզ միւուզագաթանթօփա տախի պէլքէ

մուհապպէթ էտէր իտինիզ։ Հէր տագիգա ուշ-
րումտան պինլէրճէ վէ օնապինլէրճէ թօնէլաթօ սու-
ագըտան Նիակարա շէլլալէսինէ վէ եա աղածա
վուրուպ փարչա փարչա էտէն վէ տօգունիսարյլէ
անը եագտան երլարըրնա տախի պէլքի մուհապպէթ
էտէր իտինիզ։ Եալընըզ գուտրէթէ մուհապպէթ
էտէմէզսինիզ, վէ էկէր Քրիստոսու տախի կէօ-
րիւլին պաշլըն վէ էն պէօյիւք շէյ գուտրէթ-
իսէ, Անա տախի մուհապպէթ էտէմէզսինիզ։ Հէր
նէ գատար էվէլլա Անըն գուտրէթի իւզէրինէ
տիւշիւնիւր իսէք տէ, էն զիյատէ թէֆէք-
քիւր էտէմէյիմիզ խուսուս պու տէյիլ տիր։
Քրիստոսը պիլմէզտէն Ալլահը սէվմէք իշիւն պիր
չօճուղըն կիւձիւյիւ պունտա տըր քի, չօճուգ-
Ալլահ հագգընտա գուտրէթէ վէ հիւքիւմէթէ
մալիք վէ էպէտէն վար օլան պիր զաթ կիպի
տիւշիւնիւր։ Լաքին Քրիստոս հագգընտա Ալլահը
տախի պիրլիքտէ ալարագ տիւշիւնսէ Անա մու-
հապպէթ էտէ պիլիր։ Զիրա գուտրէթ, սալթա-
նաթ վէ հիւքիւմէթէ տա"իր օլան էֆքեարըրդ
Քրիստոս հագգընտա սա"իր պիր թագըմ հագիգի
էֆքեարլէ պիրլէշիր։

Մէսէլա, Քրիստոսըն թաթլըլը իւզէրինէ
տիւշիւն։ Պիր չօճուգ վալիտէսինտէ վէ եա պիր
տօսթտա թաթլըլը կէօրտիւյիւնտէ սէվմը։ Փէ-
տէրին վէ վալիտէնին թաթլը պիր թարզտա տօ-
գունմասընը վէ թաթլը սէօգիւնիւ սէվմը։ Անը,
ափանսըզ վէ թէրս սէօզ չօճուղա պիր նէվ'
գօրգու վէրիր։ Ճէլլա էտէն թաթլըլը տըր։
Թաթլըլը գուվմէթ իւէ պիրլիքտէ օլարը հալտէ

թամմ արզուլէնէճէք վէ սէվիլէճէք շէյ տիր,
պունտան մա'տա գուվմէթ նէ գատար պէօյիւք
օլսա թաթլըլը տահա խօշ վէ տահա արզու է-
տիլէճէք պիր հալ տըր։ Պէօյլէ օլտըլը հալտէ
ինձիլէրտէ կէօրտիւյիւմիւզ իւզրէ Քրիստոսըն
Էօմրիւնտէ թաթլըլը Անըն էվաֆը արասընտա
էն խօշ վէ էն պէլլի օլան պիր սըփէթ տիր։ Շու
իւչ նօգթատան էփէնտիմիզէ պագալըմ։ Քրիստոս
պիւթիւն տիւնեայա վէ ճիւմիէ՝ ասրլարտա հիւքմիւ
ճարի օլմագ իշիւն պիր շէրի'աթ վէրտի, Փէք ա'լսա.
պու իշի նա՞սըլ ինրա էժտաի, Վազը'ի գանունտան
պիրիսի օլ վագթ ատէմէրէ պիր գանուն գօյա-
ճագ օլսա իտի, քիւրսիյէ չըգըլ եիւքսէք սէսլէ
վէ միւֆիտ մա'նայը շամիլ օլան չօգ քէլամլար
սէօյլէյիպ պու եօլ իլէ գօաըլը գանունը տինկ-
լէյէնլէրին ֆիքրի իւզէրինէ միւ"էսափի գըլմազա
չալըշաճագ իտի։ Քրիստոս իսէ օթուրտու, հէմ
տալ իւզէրինտէ օթուրտու վէ ճէմա'աթ տախի
անըն էջրաֆընտա տաղըն չիմէնլի եանլարընտա
օթուրտուլը հալտէ, վալիտէնիզին սիզէ նասի-
հաթ էթտիյինտէ սէօյլէտիյինտէն տահա զիյատէ
թաթլ սուրէթտէ անլէրէ սէօյլէտի։ Նէ վա"զ հէ-
րաբէթ վէ շիտակթի վէ նէ տէ իրատ ը քէլամ
սէրթլիյի օլմայըպ, Քէնտափիսինտէ կէօրիւլէն թաթ-
լըլը քէլամընըն թէ"սիրինէ միւսավի իտի։ Վէ
տիւնեա իւզէրինտէ ատէմէրէ պու շէրի'աթը հէր
նէրէտէ օգուրլըր իսէ էկվմէթ, հիւքմիւ օլան
շէրի'աթ պու տըր» տէյէճէքլէրի կիպի, էկէր
տիւշիւնսէլէր «Նէ թաթլըլը սէօյլէնիլիշ»
տախի տէյէճէքլէր տիր, էկվմէթ, անըն քէլամլարը

թաթլը իտի : Կլւնէշին զլյասընըն կէլմէսի գատար, պահար վագթընտա վէ եազ մէվսիմինտէ օթ իւգէրինէ չինէին էնմէսի գատար վէ հավատա ըէնքի պիր պուլութըն եավաշճա հարէքէթ էթմէսի գատար թաթլը իտի : Անըն էմրէրի Անըն րուհընը իզհար էտէրէրի իտի :

Պաշգա պիր միսալ կէթիրէշիմ. Փուրթունատա տալղալար իւգէրինտէ եիւրիւտիւյիւնիւ, վէ Փուրթունայը թէսքին կթմէսյլէ տէնիգտէ լիմանլրդ օլտըլընը նազար ը տիգդաթա ալալըմ. Առա չխտէթ կէսմթէրմէշիպ, նէ պիր տալղանըն թէփէսինէ չըգմաղա վէ նէ տէ օլ պիր տալղանըն տէրինլիյինտէն սագընմաղա չապալատըլը կէօրիւմէզ : Բեթանիատա էվտէ նասըլ հարէքէթէտէրի իտի իսէ, տալղանըն իւգէրինտէ տախի չօյլէ եիւրիւր իտի, վէ Փուրթունանըն պիւթիւն կլւրիւթիւսինտէ միւլայիմ պիր սուրէթտէ տէնիզէ «Սուս, բահաթ օլ» շակիրտլէրէ տախի «Ճէսարէթլէնինիզ, պէն իմ, գօրգմայլնըլ», տէրի իտի : Անըն 'էօրիւնտէ վագը' օլան էն մէշհուր խուսուսը, եանի էօլիւլէրտէն գըյամ էթտիյինի զիքր էտէրսինիզ : Օգույօրըզ քի չխտէթլի պիր զէլզէլէ օլուալ, 'ասքէրէր գօրգարագ էօլիւ կիպի օլտըլար : Սէմատան տախի պաշտան այաղա գատար միւսէլլահ վէ փարլագ պիր մէլէք էնտի . վէ գատըր կէօրմէյէ կէլէն չակիրտլէր աչըգ գափուտան իշէրի պագըպ քէթէն պէզլէրի գօնուլմայըպ՝ անձագ այրըճա պիր մահալտէ տիւրիւլիւ կէօրտիւլէր :

Տիւնեանըն պու իւահի մէլյինին տօգունուշը պիր գատընըն խօշ վէ նազիք տօգունուշը կիպի օլուպ գապրտա մէնտիլի էօրսէլէնմիշ պիր հալտէ պրագմատը թիստոսըն թաթլըլըզը պունտա, եանի Անըն պիւթիւն գուտրէմի պէօյլէ պիր թաթլըլըգ իւէ պիրլիքաէ կէօրիւլմէսինտէ տիր :

Վէ եինէ Անըն քեամիլէն փաք օլմասը իւգէրինէ թէֆէքքիւր էտին, կիւլինտիյինիզ վէ մուհապպէթէթտիյինիզ քիմսէլէրտէ պունու արարսընըզ : Թասըգ տուտագլարտան վէ ֆէնա խույտան նէֆրէթ էթտիյինիզի պիլիրիմ : Հէր 'ագլը սէլիմ սահիպի չօնուղըն էթտիյի կիպի սիզ տախի փէտէրինիզտէ, վալիւէնիզտէ վէ տօսթունըզտա փաքլիք արարսընըզ : Սիզ տախի փաք օլմադա արզու էտէրսինիզ, եանի Փիքք վէ սէօլիէրինիզին փաք օլմասընը խթէրսինիզ : Վէ փաքլիք սուրէթինի տախի, ագան պէրրագ տուտա կէօրիւրսիւն Պունու տուրդուն սու իլէ մուգայէսէ էտէրսինիզ քի, պու սու Փէնա գօգար, եէշիլ վէ մուրտարլըգէ տօլու օլուպ, անտէն հավայա փիս պիր պուխոր չըգար, պունու կէօրտիւնիւնիզտէ «Պու փիս սու՝ շու թէմիզ վէ չաղըլ չաղըլ ագան սուտան նէ՛ գատար Փարգլը տրը» տէրսինիզ : Էվիէթ ինճույը կէօգ գամաշտըրան պոյալը պիր րէսմոէն էյի սայարսընըզ : Ինճունըն փաքլիյինի կէօգ գամաշտըրըր գալպ րէնքտէն էվլա սայարսընըզ : Պու սապահ թէնէֆփիւս էթմէքտէ օլտըլըմըզ վէ հէր նապզըն անտէն միւթէնէսսիր օլտըզը թէմիզ հավայը, Փէնա գօգուլար վէ միւհիք թէնէֆփիւլէ տօլու օլան փիս

հավայա թէրճին էտէրսինիզ, Պէօյլէ տախի ու-
մարըմ քի րուհընըզոա վէ սէօլէրինիզաէ փաք
օլմայը թէրճին էտէրսինիզ, Իշթէ պու փաքլիք
Քրիստոստա թէքմիլ իտի վէ աճա' իտի շունտա
տըր քի պու փաքլիք, 'ազմ վէ պի նիհայէ գուտ-
րէթ իլէ պիրլիքտէ Անտէ պուլունուր իտի Գուտ-
րէթ ատէմէրտէ էն ալչագ վէ էն քէօթիւ շէյ-
լէր մէյտանէ կէթիրմէյէ փէք եարտըմ էտէր:
Զօգ ատէմէր վար տըր քի էկէր անլէր պիւթիւն
էօմրլէրինտէ ատի հալ ու մէգգը'տէ գալրը օլ-
սալար իտի, քէնտի արգատաշլարը նազարընտա
միւ'թէպէր քիմսէլէր օլաճագլար իտի լաքին
'ալի մէգգը'էրէ մալիք օլուպ, գուտրէթ
քէսպ էտէրէք չափգըն, զալիմ, մէրհամէթսիզ,
քիւֆիւրպազ քիմսէլէր օլմուշլար վէ Փէնա պիր
իտմ գազանմըշլար տըր, վէ պէլքի վալիտէյնի
սայէսինտէ գուտրէթէ մալիք օլանլար պէօյլէ
օլմաղա սօնկրատան քէնտի դայրէթլէրիյէ գուվ-
վիթ ու գուտրէթէ մալիք օլանլարտան զիյատէ
մէյյալ տըրլար: Հասըլը, գուտրէթ տա' իմա ա-
տէմտէ էն փէնա շէյլէրի իլէրի կէթիրիր:

Իմտի տիւնեայա կէլէն ատէմէրին էն գուտ-
րէթիսի օլան Յիտուսա պագընըզ քի քէնտի տո-
գունմասըյլէ եախօտ իսթէմէսիյլէ վէ պիր սէօզ
սէօյլէմէքսիզին պիլէ միւ'ձիզէ իճրա էտէր վէ Անա
էօիւմ հիւքմ էտէմէզ իտի վէ էկէր գարը գո-
մուշ օլսա իտի, Պիլատոս Լիպնան տազընը փար-
մագլարըյլէ գալըրըամտըզը միսիլիւ, Անա տա-
խի զալէպէ էտէմէզ իտի, Իշթէ պու զաթ, կէօրտիւ-
յիւնիւզ տէրէմէտէ գուտրէթլի օլարագ, միհանըն

էֆէնտիսի օլմագ իտոտի' ասընտա պուլունուր իսէ
տէ, Անտէ զէրրէ գատար հասէտ եա խիյանէթ եա
ինսափուզզըգ կէօրիւլմէտիյի կիպի շէհվանի հիս-
սիյաթտան վէ ետ թամա'քեարլըգտան վէ հըրաը
շանտան պիւթիւն պիւթիւն 'արի օլուպ, փաք վէ
սէմտի մուհապաէթլէ տոլու վէ պիլըուր կիպի սափ
վէ իւսթիւմիւգտէքի կէօք կիպի պէրրագ իտի:

Իշթէ ինճիլէրտէ թա'րիֆ օլունտըզ իւզրէ
Անըն էվսափ ը նէլիլէսի պունլար տըր, քի պունլա-
րը հա' իզ օլան Շապազը կէօզ էօնիւնէ կէթիրտի-
յինիզ հալոտէ Անա մուհապէթ էթմէմէք էտէ-
մէզսինիզ:

Պունտան մա'տա շիւպէհսիզ Անըն Փուգարա
վէ միւհթաճ օլանլար հագգընտա օլան 'աճա' իպ
շէփաթընը, եա'նի քէնտի եարտըմընա միւհ-
թաճ օլանլարա բահիմ պուլունտըզընը պիլիր-
սինիզ: էկէր օլ 'ասրտա սիզ եա պէն Ռօմատա
եախօտ Աթինտա սաքին օլուպ իշիմիզ եօլընտա
վէ թա'լիմ ու թէրպիյէմիզ տախի եէրինտէ օլ-
տըզը հալոտէ, Ֆիլութին տիյարընը զիյարէթ է-
տէճէք օլսա իտիք, էվլէլա քիմէրի՞ արայաճագ
իտիք: Շիւպէհսիզ միւ'թէպէր, թա'լիմու թէրպի-
յէսի եէրինտէ օլան վէ պիզի միւսափիր գապուլ
էտիպ, պիզի էյլնտափիրէպիլէն, վէ պիզ տախի ան-
լէր պիզէ կէլախինտէ միւսափիրփէրվէրիք կէօս-
թէրէճէյիմիզ քիմսէլէրի արայաճագ իտիք: Էկէր
գուրասաթըմըզ օլսա, սազլզատէ վէ նամուր օ-
լանլար իլէ տօսթ օլմաղա չալըշաճագ իտիք:
էթրափըմըզտա օլան պիչարէլէրէ պիւթիւն պիւ-
թիւն պի գայտ պիր նազարէ պագաճազըմըզը

զանն էթմէզ իսէմ տէ , տահա զլյատէ մէշկուր քիմսէլէրին տօսթլըղընը իխթլյար էտէճէք իտիք : Իւմիտ էտէրիմ քի պու տէտիյլմի գապուլ էտէրսինիդ . փէք ա'լա : Իմոփի պուրատա սէմատան խապէր կէթիրմիշ Պիրիսի օլուպ , պու տիւնեայը զլյարէթ էթմիշ , ամիսա քիմէրէ^o կէլմիշ տիր : 0 էն ֆագիր , էն հագիր վէ էն ճահիլ օլան ինսան օղուլլարընա կէլմիշ տիր : 0 ճահիլ օլանլարը թա՛լիմ վէ Փասըգլարը իտահ վէ թաթէհիր էթմէք իչիւն կէլտի : 0 աղըր եիւք ալթընտա օլանլարա ազատլըգ վէրմէյէ կէլտի քի , պու ազատլըգ րուհըն ազատլըգ օլուպ պունուն նէթիճէսի շէրի՛աթ ալթընտա օլան ազատլըգ տըր : 0 փաքլէմէք իչիւն ճիւզամիջա վէ մէքրուհ վէ քէրիհ օլանլարա կէլտի : 0 մէ՛յուս վէ չըլուըրմըշ օլանլարըն ագլլարընը պաշլարընա կէթիրմէյէ վէ անէլրէ Ալլահըն էվլատընա մախսուս օլան հուրիյէթի իհսան էթմէյէ կէլտի : Անտէ կէօրիւլէն պու հալ անըն շէֆգաթընըն էֆզալիյէթինտէն իտի , վէ Քրիստոս հագգընտա թէֆէքիւր էթալիյիմիզտէ պունու խաթրտա թութմագ Փարզ տըր : Գուտրէթ վէ հիւքիւմէթ , հիւմ վէ միւհթած օլանլարա տօղըու շէֆգաթ կէօսթէրտիյի կիպի , րուհընտա վէ ՚Էօմրիւնտէ տախի քեամիլ վէ սէմավի փաքլէք իպրագ էթալի :

Պունտան մա՛տա չօնուգլարա կէօսթէրտիյի մուհապակէթ խուսուսիլէ տիգգաթթա շայան տըր : Տէրունիմիզտէ անա տօղըու եէնի պիր մուհապէթին իլէրի կէլմէսի իչիւն մութլագա պունու խաթրտա թութմալը իզ : Ատէմէլր օլ ասրտա

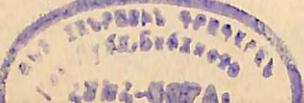
քիւչիւք չօնուգլար իլէ սէրթ վէ մաղրուրանէ մու'ամէլէ էտէրէր , վէ անէլր իչիւն ասլագայտ էթմէզլէր իտի . վէ օղանլար վէ գըզլար նիհայէթ պէօյիւյիւպ գալիտէլէր վէ փէտէրէր օլուրլար իտի : Զօնուգլար քէնտիլէրինէ պրագըլմըշ օլուպ , պէօյիւքլէրին ումուրընտա տէյիլ իտի , վէ պէլիլխաթիպ վէ պէօյիւք ֆիլէսօֆ վէ շէֆգաթլը օլան Սիսերոն , «Պիր չօնուգ էօլուիւյիւնտէ քիմսէ անը պիր շէյ եէրինէ գօմազգ տէմիշ տիր : Լաքին իշթէ կֆէնտիմիզ իլահի գուտրէթ վէ հիւքիւմէթիլէ կէլիպ պիզզաթ չօնուգլարա մուհապակէթ կէօսթէրտի : Քէնտիսի Բէթլէհէմտէ պիր չօնուգ իտի վէ անը հիշ խաթրընտան չըգարմագ իտի . Նազարէթտէտէ տախի պիր չօնուգ կիպի եաշատը վէ պու չօնուգլար րուհըն պիւթիւն ՚Էօմրիւնտէ կէօրիւնիւր իտի : Քիւչիւք չօնուգլարը նասըլ գունազընա ալտրղընը վէ իւգէրէրինէ էլլէրինի գօյուպ խայր տու'ա էյլէտիյինի վէ «Պրագընըզ , չօնուգլար եանըմա կէլմինէր վէ անէրի մէն էթմէյինիզ , զիրա մէլէքիւթ Ուլահ պու մագուլէլէրին տիր» , տէտիյինի՝ վէ «Անէրին մէլէքէրի սէմավաթտա օլան փէտէրիմին եիւզիւնիւ սէմավաթտա տա՛իմա կէօրիւրէր» , պույուրազզընը՝ վէ շակիրտէր «Մէլէքիւթ իւս սէմավաթտա էն պէօյիւք քի՞մ տիր» , տէտիքէրինտէ Յիսուս եանընա պիր չօնուգ չազըրըպ վէ անը օրթալարընտա տուրտուրուպ «Էկէր տէօնիւպ չօնուգլար կիպի օլ մազսանըզ , մէլէքիւթիւս սէմավաթտա առլա կիրմէյէճէքսինիզ» , տէյիւ ճէվապ վէրայիյինի պի-

Արսինիզ: Պունտան մա՛տա գաչ քէրրէ չօճուգ-
լարա շիֆա վէրտիյինի, մէսէլա Սիրօֆինիք թա-
"իփէսինտէն օլան գատընըն, չոլ եէհուտի վալի-
տէլէրին իփէնտիմիզ իլէ օլան հուգուգլարընա
մալիք օլմայան թա"իփէնին տու'ասընը իշխափ
անըն չօդ իշթիյագլէ տիլէտիյի պէրէքէթի անըն
քիւչիւք գըզընա իհսան էթտի: Անըն չօճուգլարա
օլան մուհապէթի Անըն 'էօմրիւնիւն պիտիւն
հիքեայէսինտէ փէք խօշ վէ աշիքեար տըր. վէ
պէօյէ օլմասը թապի'ի տիր, գիրա Անտէ մէջ-
ճուտ օլան թաթլըրդ վէ փաքիք հէր քիմոէ
պուլունուր իսէ, օլ քիմսէտէ չօճուգլարա տօղրու
չէֆտաթ վէ մուհապէթ պուլունուր:

Պունտան մա՛տա Անըն տիւնեայա իհսան էթ-
տիյի 'աթիյէլէրի եախօտ պախշիչլէրի ունութ-
մայըն: Պիզ Ծնունդտա չօդ կիւզէլ վէ մէսէրրէթ
պախչ հէտիյէլէր էտէրիզ, լաքին իփէնտիմիզ
պիզէ քէնտիսինին Ծնունդ հէտիյէսի օլմագ իւզրէ
տահա սա՛ատէթլի վէ տահա խօշ օլան պիր
խրիսթիյան 'ալէմ իհսան էթտի: Ծէֆգաթ վէ
մէրհամէթ, քիլիսէ, մէքթէպլէր քիւթիւպիսա-
նէլէր, պէնի պէշէր իշխւն Փա՛հտէլի հէր նէվ
թէշբիլաթ, իշթէ պունլարըն ձիւմէսի Քրիս-
տոստան կէլիր: «Քրիստոս պանա աալա պիր չէյ
վէրմէմիշ տիր տէ՞րմիսին»: Ծնունդտա ալորը-
մըզ հէտիյէնին հէր պիրինի Քրիստոս վէրմիշ տիր:
Էթրաֆընըզտա վէ Փամիլեանըզ ոա"իրէսինտէ
օլան վէ սիզի մէս'ուտ գըլան հէր էյի թէ՞սիր
Անտէն կէլիր: Սիզէ էն զիյատէ մէսէրրէթպախչ
օլան քիթապլարը Քէնտիսի սիզէ վէրմիշ տիր:

Հէր չէյ Անտէն օլուպ, Անըն ինձիւ ի Շէրիփի հէր
մախըրոգ իշխւն օլարագ, էթրաֆընըզտա օլան հէր
էյի թէ՞սիր Քրիստոստան կէլիր վէ անլէր կփէնտի-
միզին պիզէ էթտիյի Ծնունդ հէտիյէլէրի տիր:
Վէ էկէր շիմտի կէօլէթի աչըպ տա իւահի էւյլէ
պիզէ ալմուն, կիւմիւշ վէ գըյմէթլի թաշլար
կիպի հէտիյէլէր եաղորըրամագ օլաս, պունլար Ա-
նըն պիզէ իհսան էթմիշ օլորըլ 'աթիյէլէր գատար
պիզի մէս'ուտ գըլամազ վէ պագի գալամազլար:

Պունտան մա՛տա պիզտէն հէր պիրիսի հագ-
գընտա թէֆէքքիւր էթտիյինի խաթըրտան ըլ-
գարմայընըզ: Պօղոս րէսուլ Անըն հագգընտա
սէօյէյէրէթ 'Պէնի սէվէն վէ քէնտիսինի պինիմ
իշխւն թէսլիմ էտէն», տէյիւ պույուրմըշ տըր:
Լաքին էկէր պիրիսի Պէն պիր չօճուղըմ. պէն
պիր կէնճ օղլան վէ եա գըլ ըմ. պէն Պօղոս րէ-
սուլ տէյիլիմ. Քրիստոս պէնիմ իշխւն տիւչիւն-
մէզ», տէյէճէթ օլուր իսէ, պունա ճէվապէն
էվլիթ, Քէնտիսինէ կիտէն հէր պիր քիմսէ, վէ
Անը տահա զիյատէ սէվմէյէ չալըան հէր պիր
ճան հագգընտա օ քէմալը մուհապէթլէ վէ
տա"իմա թէֆէքքիւր էտէր, իտիյինի, վէ չօդ
չօճուգլարըն գապինէ «Բապպ պէնի սէվէր»
Փիքրի կիրտիյի կիպի Անըն քէնտիէրի սէվաի-
տիյինի՝ սէմատան պիրտէն պիրէ իւզէրէրինէ
տիւչէն կիւնէշ զիյասընը հիսս էթտիվէրի կիպի
հիսս էթտիյինի պէյյան էտէրիմ: Պիր գաչ սէնէ
ագտէմ պիր չօճուգ վէֆտաթ էթտի քի անը պի-
զիմ էվոէ ճիւմէմիզ տէ մուհապէթլէ սէվէր
իտիք, վէ պէտքի անըն հագգընտա զիքը էթ-

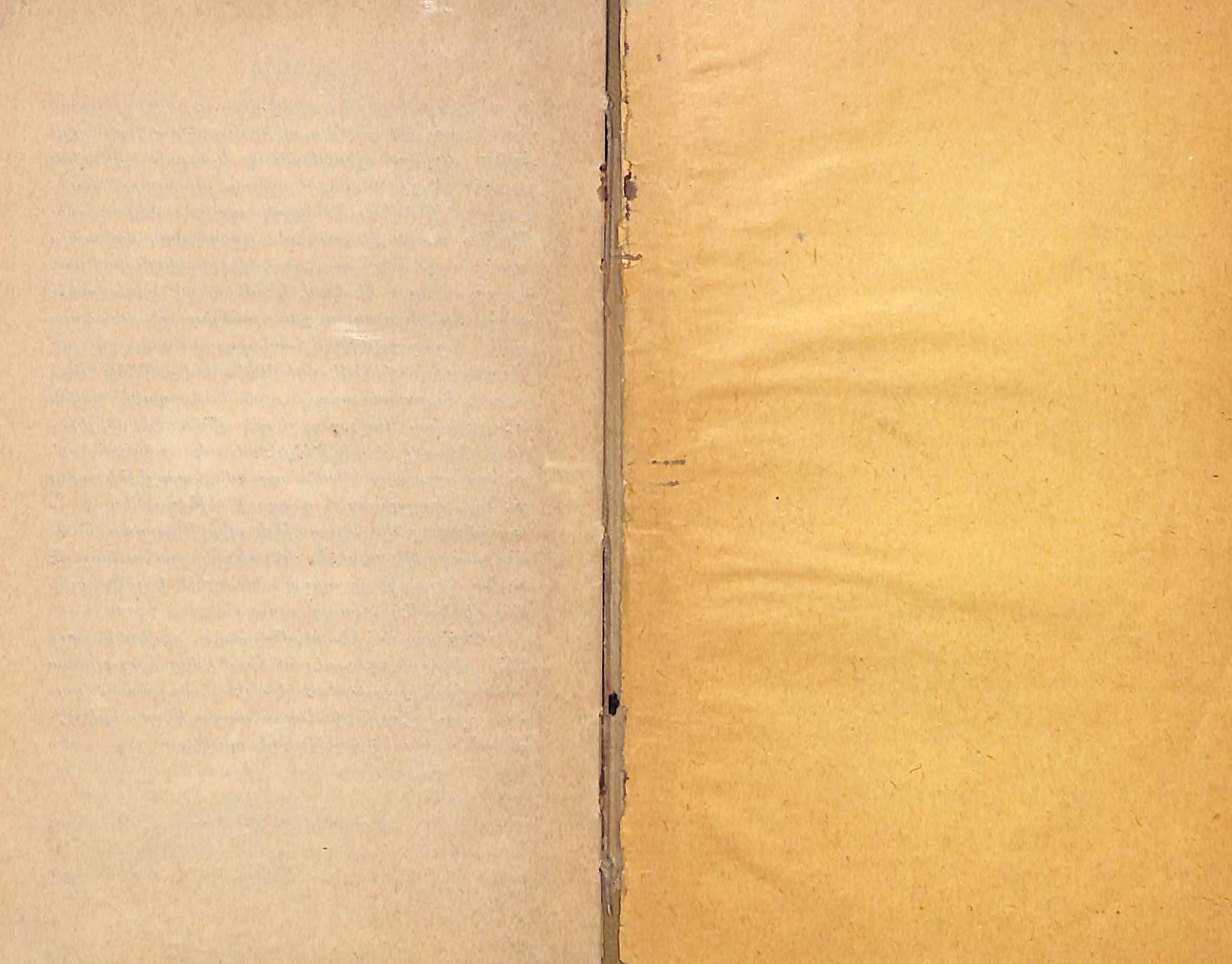
տիյիմիդ վէ պու անէ տէք հիշ խաթրըմըզտան չըգմայան էն խօշ շէյ՝ փիանօնըն պաշընս օթուրուալ քէնտի քիւչիւք փարմագլարըյլէ չալմաղա վէ երւքսէք թիկ սէսիյլէ «Յիսուս պէնի սէվէր, Յիսուս պէնի սէվէր» թէրէննիւմ էթմէյէ չալըշմասը տըր. իշթէ չօգ չօնուգլար իշիւն հագիգաթը ը հալ պու տըր, վէ սիզոէն հէր պիրի իշիւն տախի էօյլէ օլմալը տըր :

Իմտի մատտէնին պու թէքէրրու աթընտան սարֆը նազարլէ էվմէլ էմիրտէ Քրիստոսըն գուտրէթ վէ հիւքիւմէթինի, պա'տէհու թաթլըլընը, անտէն փաքլիյինի վէ մոնկրա փագիրլէրէ տօղրու օլան չէ Փգաթընը, վէ պա'տէհու չօնուգլարա կէսօթէրտիյի մուհապաէթի հէմտիւնեայա իշուան էթտիյի 'աթիյէլրի վէ պէօյլէնէ սիզէ տօղրու օլան մուհապաէթինի զիքր էտին, վէ պագըն քի պունլարա պէտէլ օլարագ գալպինիկ Անա տօղրու 'ազիմ վէ էօլմէզ պիր մուհապաէթլէ տօլմա՞զ մը : Հէմ պունու տախի զիքր էտին քի Քրիստոսա տօղրու օլան պու մուհապաէթ վէ Թրիստոս վասըթասըյլէ Ալլահա օլան մուհապաէթ ճէննէթին սըրրը տըր : Պու մուհապաէթ սէմավի պիր տօղուշ օլուպ, պու 'Էօմրիւ սէմավի կիւզէլսիւլէ թէզեին էտէն պու մուհապաէթ տիր : Պու մուհապաէթ գապըն էօթէսինտէ ճէննէթի պիզէ աչան անախթար տըր : Պու մուհապաէթ էտէտէն գալան պիր հալ տըր : Պիր քիմաէ սիզէ պիր չիշէք վէրիր . վագա'ա չիշէք կիւզէլ պիր չէյ իսէ տէ, պիրազ սոնկրա սօլար վէ ալըր աթարսընըզ : Պիրիսի պիր քիթապ վէրիր ամմա քիթապ կիթ-

տիքձէ եըրթըլըր վէ քիրէնիր վէ պիր թարաֆա գօրսունըզ : Տիկէր պիրիսի սիզէ պէլքի պիր էլմաս, եախօտ պիր փարլագ եագութ վէ եագըմէթլի պիր ինձու վէրիր քի, պունլարըն փարլագլըզ կիթմէզ : Պունլարը պաշգա տիյարլարա կէօթիւրսէնիզ վէ անլէրի գօարզընըզ սանտըզը աչըպ պագսանըզ անլէրի էվմէլքի կիպի փարլագ պուլուրսընըզ . վէ եէրէ կէօմիւալ տէ պիր վագթսօնկրա եէրի գազըպ չըգարսանըզ թօփրագտա պիլէ փարլագլըզընը տօնուգլանմատըզնը վէ կիւզէլլիյինին կիթմէտիյինի կէօրէնէքսինիզ : Եիւրէքտէ Քրիստոսա տօղրու օլան մուհապաէթ տախի պէօյլէ տիր : Սիզէ չօգ չէյլէր չիմտի հէմմիլյէթլի վէ կիւզէլ կէօրիւնիւրլէրսէ տէ, անլէրի ունուտաճագսընըզ : Ամմա պու մուհապաէթի պիր տէֆ'ա գալպինիզէ գապուլ էթտիյինիզտէ, օտա՞իմա խօշ վէ հէրարէթլի պիր թարզաա օրատա գալըր վէ սէնէլէր կէչտիքձէ տահա խօշ վէ տահա հէրարէթլի օլուպ, նիհայէթ էօլմէզ պիր մալ վէ էօլմէզ շատըզ օլուր :

«Անը տախի կէօրմէմիշ իքէն սէվէրսինիզ :» ԱՌ, քեա՛շքի պու քէլամ ճիւմէմիզ հագգընտա եա՛նի իխթիյարլար վէ կէնճէր հագգընտա սահին օլսա, չէօյլէ քի Անը սէմատա կէօրիւալ հալէտէն Անա մուհապաէթ էտէ պիլսէք :

10

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0545213

